Miðvikudaginn 23. júní 1943.

Nr. 116/1942. **Ragnheiður Magnúsdóttir** (Lárus Fjeldsted)
gegn
Kjartani Gíslasyni og Gísla Gíslasyni
(Guðmundur Í. Guðmundsson).

Um eignarrétt að fasteign.

Dómur hæstaréttar.

Hinn áfrýjaða úrskurð hefur upp kveðið Björn Þórðarson lögmaður.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til hæstaréttar með stefnu 4. des. 1942. Krefst hún þess, að félagsbúi hennar og stefnda Kjartans Gíslasonar verði viðurkenndur eignarréttur að allri eigninni Reykjalundi í Grímsnesi. Svo krefst hún og málskostnaðar úr hendi stefndu in solidum eftir mati hæstaréttar.

Stefndu krefjast staðfestingar hins áfrýjaða úrskurðar og málskostnaðar af áfrýjanda fyrir hæstarétti eftir mati dómsins.

Samkvæmt forsendum hins áfrýjaða úrskurðar ber að staðfesta hann.

Rétt þykir, að málskostnaður fyrir hæstarétti falli niður.

Því dæmist rétt vera:

Hinn áfrýjaði úrskurður á að vera óraskaður.

Málskostnaður fyrir hæstarétti falli niður.

Úrskurður skiptaréttar Reykjavíkur 15. sept. 1942.

Félagsbú þeirra hjónanna Kjartans J. Gíslasonar og Ragnheiðar Magnúsdóttur var tekið til opinberrar skiptameðferðar í tilefni af nýafstöðnum skilnaði þeirra, enda gátu þau ekki komið sér saman um skipti þess sjálf.

Meðal eigna búsins er nýbýlið Reykjalundur í Grímsnesi ásamt íbúðarhúsi, gripa- og gróðurhúsum. Ágreiningur sá, sem skiptarétturinn verður að úrskurða um nú, er hvort nýbýli þetta sé allt eign félagsbúsins eða aðeins að hálfu, og hvort manninum skuli heimilt að taka býlið eða hluta búsins í því í sinn hlut við skiptin. Heldur

maðurinn því fram, að búið eigi Reykjalund aðeins að hálfu á móti Gísla Gíslasyni skrifstofumanni hér í bænum, bróður mannsins, og að sér sé heimilt að fá eignarhluta búsins við skiptin, þar eð hann hafi fært eign þessa í félagsbúið. Konan heldur því hins vegar fram, að búið eigi Reykjalund allan, og maðurinn eigi ekki rétt að fá hann í sinn hlut við skipti félagsbúsins.

Það er upphaf Reykjalundar, að 4. janúar 1939 seldi eigandi jarðarinnar Reykjaness í Grímsnesi Kjartani J. Gíslasyni á erfðafestu þrjár landspildur úr nefndri jörð sinni, samtals að flatarmáli 15 ha. Skömmu síðar var hafizt handa um húsbyggingar á landi þessu, er nefnt var Reykjalundur. Þykir ljóst af gögnum máls þessa, að þeir bræður Kjartan og Gísli hafi báðir á ýmsan hátt unnið að framkvæmdum þessum og báðir lagt fé til þeirra, enda virðast þeir og hafa ráðið þeim sameiginlega. Hafa verið leidd mörg vitni í máli þessu af hálfu mannsins, og hefur framburður þeirra allra hnigið í þá átt, að þau hafa talið þá bræður sameigendur að Reykjalundi og jafn réttháa. Eru vitni þessi flest menn, er unnið hafa ýmist við byggingar í Reykjalundi eða að bústörfum þar. Byggja vitnin skoðun sína aðallega á því, að Gísli hafi jafnan komið fram sem meðeigandi Kjartans að býlinu, að hann hafi ráðið þar til jafns við Kjartan o. s. frv. Meðal vitna þessara er sonur Ragnheiðar Magnúsdóttur af fyrra hjónabandi.

Milli bræðranna var ekkert skriflegt um sameign þeirra að býlinu, en þann 26. ágúst 1939 undirritaði Kjartan yfirlýsingu þess efnis, að Gísli væri sameigandi hans að því og öllum mannvirkjum þar og að sér væri því óheimilt að selja það eða veðsetja nema með samþykki Gísla. Kveða þeir bræður, cand. theol. Pétur Magnússon, bróður Ragnheiðar, hafa samið yfirlýsingu þessa fyrir þá og hafi hún verið undirrituð af því, að þeim hafi þótt óvarlegt, að Gísli hefði ekki neitt í höndum til að sanna eignarrétt sinn, ef á þyrfti að halda. Bendir ekkert, er fyrir liggur í málinu, til annars en að yfirlýsing þessi sé tilkomin á þann hátt, er bræðurnir skýra frá.

Þann 26. marz 1941 gera bræðurnir með sér félagssamning um Reykjalund, þar sem fram er tekið, að þeir eigi og starfræki Reykjalund í sameiningu að hálfu hvor.

Þegar hjónin Kjartan og Ragnheiður komu fyrst fyrir yfirvald út af skilnaði sínum 4. júlí 1941, taldi maðurinn eða hjónin bæði fram eignir búsins, þ. á. m. hálfan Reykjalund. Virðist svo af bókum yfirvaldsins, að hjónin hafi bæði talið fram eigurnar, en hafi maðurinn gert það einn, en því heldur umboðsmaður konunnar fram, er þó ljóst, að konan og hæstaréttarmálflutningsmaður sá, er með henni mætti, hreyfði engum andmælum út af því, að einungis helmingur Reykjalundar var talinn eign félagsbúsins.

Til stuðnings þeirri staðhæfingu sinni, að Reykjalundur sé allur eign félagsbúsins, hefur konan bent á þau atriði, er nú greinir:

Kjartan hefur ætið verið skráður eigandi býlisins einn í veðmálabókum og annarsstaðar. Hann hefur einn veðsett eignina fyrir lánum o. s. frv. Þann 15. október 1940 ritaði Kjartan nýbýlasjóðnum bréf og fór þess á leit að mega „selja Gísla bróður mínum hálft nýbýli mitt, Reykjalundur í Grímsnesi", og gat hann þess þá jafnframt, að Gísli hefði í byrjun lánað sér fé til fyrirtækisins, en væri nú fús að ganga inn í það sem meðeigandi að hálfu. Þau atriði, er hér voru greind, skýrir Kjartan nú svo, að hann hafi ætíð verið talinn formlegur eigandi Reykjalundar einn, sökum þess að þeir bræður hafi talið hagkvæmara, að býlið væri skráð á nafn annars þeirra einungis, m. a. vegna þess að þeir töldu það skilyrði fyrir lánveitingu úr nýbýlasjóði, að býlið væri á eins manns nafni. Bréfið til nýbýlastjórnar hafi verið í því skyni ritað að fá samþykki hennar til að gera Gísla að formlegum eiganda í samræmi við hans efnislega eignarrétt í býlinu,

Bréfið til nýbýlastjórnar er undirritað af Kjartani einum, og getur ekki í því falizt nein viðurkenning af Gísla hálfu í þá átt, að hann sé ekki efnislega eigandi Reykjalundar móti Kjartani. Bréf þetta skiptir því ekki máli um eignarrétt Gísla að hálfu býlinu. Og með því að það skiptir heldur engu máli gegn framangreindum atriðum, er öll hniga í þá átt, að bræðurnir eigi býlið saman, þótt Kjartan væri einn skráður eigandi þess, þá telur rétturinn nægilega sannað, að búið eigi aðeins hálfan Reykjalund móti Gísla Gíslasyni, enda má að síðustu geta þess, að greiðslur frá Gísla til fyrirtækisins, sem voru margar, voru jafnan færðar sem framlag frá honum í bókhaldi þess, er virðist vel trúverðugt.

Aftur á móti verður að fallast á það með konunni, að Reykjalundur hálfur sé á þann hátt orðinn eign félagsbús þeirra hjóna, að maðurinn eigi ekki forgangsrétt til innlausnar hans eftir 64. gr. skiptalaganna, eins og hann heldur fram.

Í málflutningnum um framangreind atriði hefur þess verið krafizt af hálfu konunnar, að allar eignir félagsbúsins yrðu seldar hæstbjóðanda eins fljótt og unnt væri. Til þessa þykir skiptaráðanda þó ekki ástæða til að taka afstöðu í úrskurði þessum, heldur mun það verða rætt á skiptafundi í búinu og ákveðið þar. — Þá þykir heldur ekki ástæða til að sinna þeim tilmælum umboðsmanns konunnar, að svipta manninn umráðarétti yfir eignum og rekstri Reykjalundar, enda ósannað, að þess sé nein þörf með tilliti til hagsmuna félagsbúsins. Enn fremur þykir ástæðulaust, að skiptarétturinn skipi konunni umboðsmann til ihlutunar og umsjónar með rekstri Reykjalundar — en fram á það hefur umboðsmaður konunnar farið. Konan á að sjálfsögðu rétt á að fylgjast með rekstrinum þar eða láta einhvern gera það sín vegna. Krafa umboðsmanns mannsins um uppskrift á eignum félagsbúsins í Reykjalundi er réttmæt og svo sjálfsögð, að ekki er þörf að úrskurða sérstaklega um hana, heldur

mun skiptaráðandinn í Árnessýslu verða beðinn að framkvæma uppskriftina svo fljótt sem verða má.

Því úrskurðast:

Félagsbú Kjartans J. Gíslasonar og Ragnheiðar Magnúsdóttur skal teljast eigandi að hálfu nýbýlinu Reykjalundi ásamt öllum mannvirkjum í óskiptri sameign móti Gísla Gíslasyni skrifstofumanni í Reykjavík. Kjartan J. Gíslason telst ekki eiga rétt á að leysa til sín gegn andmælum Ragnheiðar Magnúsdóttur hluta félagsbúsins í Reykjalundi skv. ákvæðum 64. gr. skiptalaganna.

Miðvikudaginn 23. júní 1943.

Nr. 41/1943. **Tollstjórinn í Reykjavík f. h. ríkissjóðs** (Kristján Guðlaugsson)
gegn
Guðmundi Jónssyni (Einar B. Guðmundsson).

Skattamál.

Dómur hæstaréttar.

Bjarni Pálsson, fulltrúi lögmanns í Reykjavík, hefur kveðið upp fógetaúrskurðinn.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til hæstaréttar með stefnu 8. apríl þ. á. Krefst hann þess, að úrskurður fógeta verði felldur úr gildi og framkvæmd lögtaks heimiluð fyrir eftirstöðvum skattreiknings stefnda, kr. 2860.80, auk dráttarvaxta. Svo krefst hann og málskostnaðar úr hendi stefnda fyrir báðum réttum eftir mati hæstaréttar.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða úrskurðar og málskostnaðar úr hendi áfrýjanda fyrir hæstarétti eftir mati dómsins.

Í 12. gr. reglugerðar nr. 133/1936 segir: „Ef félag endurkaupir hlutabréf af hluthöfum sínum hærra verði en nafnverð þeirra hljóðar, telst mismunurinn arður til hluthafa.“ Ákvæði þetta hefur stoð í d-lið 7. gr. laga nr. 6 frá 1935 og nú í 2. gr. laga nr. 20 frá 1942, enda greiða hluthafar félags við slit þess ekki skatt af þeirri fjárhæð, er félagið galt hluthafa umfram nafnverð bréfanna.